

III

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

488. SESJA PLENARNA W DNIACH 20 I 21 MARCA 2013 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji „Najbardziej oddalone regiony Unii Europejskiej: w kierunku partnerstwa na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu”

COM(2012) 287 final

(2013/C 161/09)

Sprawozdawca: **Henri MALOSSE**

Dnia 20 czerwca 2012 r. Komisja, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

komunikatu Komisji „Najbardziej oddalone regiony Unii Europejskiej: w kierunku partnerstwa na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu”

COM(2012) 287 final.

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 4 marca 2013 r.

Na 488. sesji plenarnej w dniach 20–21 marca 2013 r. (posiedzenie z 20 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 165 do 2 – 6 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia – „Przekształcić najbardziej oddalone regiony w przyczółki Europy”

1.1 Obecnie priorytetowym celem UE w stosunku do regionów najbardziej oddalonych (zwanymi dalej „RNO”) powinno być zacieśnienie więzi łączących je z kontynentem europejskim i wzmocnienie poczucia udziału ich obywateli w projekcie integracji europejskiej. RNO mogą w pewnych dziedzinach, takich jak różnorodność biologiczna, obserwacja Ziemi, energia odnawialna czy też integracja kulturowa, służyć jako laboratoria, pole do eksperymentowania, a nawet wzór dla Europy.

1.2 RNO posiadają istotne atuty dla przyszłości Europy, takie jak: zdolności ich kobiet i mężczyzn, produkty rolnictwa i rybołówstwa oraz wyroby przemysłowe, wysokiej jakości turystyka, a także ich usytuowanie geograficzne, które czyni z nich przyczółki Europy w sąsiedztwie. Powinny one mieć możliwość dostępu do wszystkich korzyści płynących z rynku wewnętrznego na takich samych warunkach, jakie obowiązują w wypadku pozostałych regionów europejskich.

1.3 Pomimo bardzo napiętej sytuacji budżetowej nie należy ograniczać szczególnego wsparcia dla RNO. Regiony te powinny dysponować odpowiednio dostosowanymi środkami finansowymi, by mogły osiągnąć cele strategii „Europa 2020” i by zrekompensować im skutki występujących tam niekorzystnych warunków, związanych między innymi z ich oddaleniem.

1.4 Choć europejska polityka na rzecz RNO przyniosła do tej pory dobre wyniki, to jednak należy ożywić koncepcję oddalenia, opierając się na podstawie prawnej zapisanej w Traktacie TFUE, oraz nadać jej bardziej strategiczny i ambitny wymiar. Regiony te nie mogą zatem pozostawać dłużej na marginesie europejskich strategii w zakresie wielkich sieci, badań naukowych, mobilności i obserwacji Ziemi.

1.5 Należy dokonać oceny instrumentu POSEI i rozszerzyć go na wszystkie produkty – zarówno rolnicze, jak i nierolnicze – wytwarzane w RNO.

1.6 Należy faktycznie wcielić w życie postanowienia art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) w określonych dziedzinach polityki europejskiej, takich jak konkurencja, zamówienia publiczne, rybołówstwo i ochrona środowiska, w sposób uwzględniający realia geograficzne i klimatyczne specyficzne dla RNO. Obecna powściągliwość Komisji Europejskiej w tej materii wydaje się raczej nieuzasadniona w świetle przepisów traktatu. EKES zwraca się do Komisji Europejskiej o opracowanie i opublikowanie ekspertyzy dotyczącej stosowania art. 349.

1.7 Zatrudnienie i młodzież to dwa kluczowe wyzwania stojące przed RNO. Wymiar społeczny powinien stanowić jeden z priorytetów polityki europejskiej wobec RNO, dlatego też trzeba zapewnić skuteczny rozwój tej osi poprzez wprowadzenie w życie środków w krótkiej, średniej i długiej perspektywie, a także opracowanie programów wsparcia edukacji i szkoleń dostosowanych do potrzeb rynku pracy w tych regionach oraz wsparcie działań tworzących miejsca pracy i bogactwo.

1.8 Europa może poprawić swoją konkurencyjność także dzięki programom realizowanym w RNO, na przykład w dziedzinie energii odnawialnej, nauki o morzu, badań nad różnorodnością biologiczną, a także w zakresie leśnictwa, zdrowia i zwalczania chorób tropikalnych.

1.9 Oczywisty jest cel lepszej integracji RNO z ich otoczeniem geograficznym. Jest wiele dowodów świadczących o tym, że Komisja Europejska ma ogólnie problem ze zrozumieniem strategicznej roli RNO jako przyczółków Europy w ramach polityki zewnętrznej UE, zwłaszcza w dziedzinie stosunków handlowych, polityki rybołówstwa oraz współpracy na rzecz rozwoju. Komisja Europejska musi zatem wspierać współpracę regionalną w bardziej zdecydowany, widoczny i czynny sposób!

1.10 Udział społeczeństwa obywatelskiego w realizacji strategii UE nie może być tylko sloganem. EKES proponuje zorganizowanie spotkań okrągłego stołu z udziałem podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w każdym RNO w celu opracowania „planów działania” określających cele i etapy realizacji strategii „Europa 2020”. EKES deklaruje gotowość zainicjowania tego procesu w partnerstwie z Konferencją Prezydentów Regionów Najbardziej Oddalonych oraz z radami społeczno-gospodarczymi z tych regionów.

1.11 Ponadto EKES wspiera ustanowienie zorganizowanego dialogu między społeczeństwem obywatelskim RNO a krajami sąsiadującymi (Ameryka Łacińska, Ocean Atlantycki, Karaiby, Ocean Indyjski). Chodzi między innymi o umożliwienie przedstawicielom RNO udziału w dialogu prowadzonym przez Komisję Europejską w ramach umów o partnerstwie gospodarczym. EKES wspiera tworzenie wraz ze społeczeństwem obywatelskim komitetów monitorujących w ramach wszystkich umów o partnerstwie gospodarczym i domaga się udziału RNO w tych komitetach, które ich dotyczą.

1.12 EKES proponuje utworzenie terenowych biur UE w każdym RNO, tak by związkowi między UE i jej regionami nadać bardziej konkretny, widoczny i bezpośredni charakter.

2. Wstęp i uwagi ogólne

2.1 Art. 349 i 355 (TFUE) określają i uznają specyfikę regionów najbardziej oddalonych. Ponadto, od 1989 r. regiony te objęte są specjalnym programem mającym na celu wspieranie środków społeczno-gospodarczych służących ich większej konwergencji z resztą UE.

2.2 RNO znacząco rozszerzają obszar i geograficzną obecność UE w świecie, a tym samym zwiększają polityczny, gospodarczy i kulturowy wpływ Europy, a także zapewniają jej dostęp do rozległych obszarów połowowych na Oceanie Atlantyckim i Indyjskim. Należy jeszcze bardziej wypuklić znaczenie RNO jako przyczółków Europy poprzez włączenie ich do sieci trans-europejskich (takich jak TEN-T i sieci cyfrowe) i zapewnienie im uprzywilejowanego dostępu do europejskich programów dotyczących obserwacji Ziemi (GMES, GALILEO) oraz do europejskich badań nad energią odnawialną i różnorodnością biologiczną. Należy ponadto wykorzystywać RNO za pośrednictwem różnorodnych programów w zakresie mobilności i współpracy do szerzenia wpływów europejskich w świecie. Obecność specjalnych przedstawicieli UE w tych regionach, uzasadniona ich oddaleniem, będzie zarówno sygnałem politycznym, jak i skutecznym narzędziem promowania ich roli jako przyczółka Europy!

2.3 Ze swej strony EKES od ponad 20 lat wspiera działania prowadzone przez społeczeństwo obywatelskie RNO, by zbliżyć się do UE i by uważniej wsłuchiowano się w jego głos i częściej konsultowano się z nim. W tym względzie należy w szczególności podkreślić potencjalnie negatywne skutki, jakie polityka handlowa UE może przynieść RNO, zwłaszcza w związku z umowami o wolnym handlu i umowami o partnerstwie gospodarczym z krajami sąsiadującymi z RNO⁽¹⁾. Należy niestety ubolewać nad pominięciem tej kwestii w komunikacie Komisji Europejskiej, która nie uwzględniła zaleceń sformułowanych przez Hervé Coupeau⁽²⁾ w opinii EKES-u z 17 lutego 2010 r., zwłaszcza jeśli chodzi o środki wspomagające.

⁽¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie wpływu umów o partnerstwie gospodarczym na regiony najbardziej oddalone (obszar Karaibów) – Dz.U. C 347 z 18.12.2010, s. 28.

⁽²⁾ Zalecenia te pojawiają się także w innych dokumentach, takich jak na przykład:

Zlecona przez Komisję Europejską ekspertyza dotycząca czynników wzrostu w RNO, przeprowadzona przez instytut Ismeri EROPA; Sprawozdanie zlecone przez komisarza europejskiego ds. rynku wewnętrznego Michela Barniera pt. „RNO Europy a jednolity rynek: wpływ UE na świecie”, które przedstawił Pedro Solbes Mira;

Ekspertyza zlecona przez Komisję Europejską pt. „*Tendances démographiques et migratoires dans les RUP: quel impact sur leur cohésion économique, sociale et territoriale?*” [Tendencje demograficzne i migracyjne w RNO oraz ich wpływ na spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną], przeprowadzona przez Institut National d'Etudes Démographiques (INED);

Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego (Komisja REGI) autorstwa Nuna Teixeira, w sprawie roli polityki spójności w najbardziej oddalonych regionach Unii Europejskiej w kontekście strategii „Europa 2020”;

Ekspertyza Parlamentu Europejskiego pt. „Znaczenie polityki regionalnej w reagowaniu na skutki zmian klimatu w regionach najbardziej oddalonych”.

2.4 Innym słabym punktem tego komunikatu jest pominięcie w nim skutków płynących z istotnego faktu politycznego, jakim jest przynależność RNO do Unii Europejskiej. Wysłuchanie zorganizowane na wyspie Reunion wykazało przywiązanie społeczeństwa obywatelskiego do idei integracji europejskiej, które w żadnym momencie nie zostało zakwestionowane. Zdaniem EKES-u priorytetem strategii UE wobec RNO powinno być usprawnienie ich integracji z Europą jako całością, przy czym należy uwzględnić sytuację tych regionów.

3. Uwagi szczegółowe

3.1 W kontekście wdrażania polityki spójności absolutnie konieczne stało się uproszczenie procedur selekcji i przydziału środków oraz ich przyspieszenie. To UE i władze krajowe często ponoszą w pierwszym rzędzie odpowiedzialność za opóźnienia i zbyt długie terminy. W związku z tym, że poważnie szkodzi to wiarygodności UE, należy pilnie zająć się tą kwestią przed przystąpieniem do rozpatrywania przyszłych perspektyw finansowych.

3.2 Innym niezbędnym wymogiem dotyczącym przyszłych programów UE jest zapewnienie lepszej rozpoznawalności i koncentracji pomocy europejskiej. Jej obecne rozproszenie także przyczynia się do braku skuteczności i jest źródłem krytyki. Zgodnie ze wspomnianą już opinią opracowaną przez Hervé Coupeau EKES zaleca na tym etapie skupienie się na trzech podstawowych priorytetach. Po pierwsze na edukacji i szkoleniach zwiększających szanse zatrudnienia zwłaszcza osób młodych – w tym poprzez wspieranie podstawowej infrastruktury, gdyż bezsprzecznie głównym bogactwem tych obszarów jest talent i duch przedsiębiorczości zamieszkujących je kobiet i mężczyzn. Po drugie należy wspierać sektor prywatny jako generator bogactwa i miejsc pracy: MŚP, małe i średnie zakłady przemysłowe, turystykę, usługi na rzecz czynników produkcji, rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo. Po trzecie, priorytetem są także inwestycje w wielkie sieci (ICT, transport, odpady, woda, energia itp.) w celu zapewnienia obywatelom równego dostępu do usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, które przyczyniają się do konkurencyjności obszarów.

3.3 Kwestia zrównoważonego rozwoju jest istotna, ale powinna obejmować wiele innych czynników oprócz środowiska. Na przykład jeśli chodzi o turystykę, to rozwój zrównoważony obejmuje poszanowanie tożsamości lokalnej, regionalną wiedzę fachową, zachowanie tradycyjnego stylu życia, język, czy też typowe produkty lokalne. Mimo że kwestia zapewnienia wszystkim dostępu, zmiany demograficznej i rozwiązanie problemu zależności mają szczególne znaczenie w przypadku RNO, to problematyka ta nie została wystarczająco poruszona w komunikacie Komisji Europejskiej.

3.4 EKES zachęca Komisję do rozważenia możliwości uwzględnienia aspektu związanego z oddaleniem w przepisach dotyczących zamówień publicznych. Szczególna sytuacja RNO uzasadnia zwrócenie uwagi na zatrudnienie lokalne, lecz także

na konieczność unikania dumpingu socjalnego ze strony krajów sąsiednich, w których koszty pracy są znacznie niższe. Uzasadnia również konieczność unikania agresywnych praktyk polegających na stosowaniu niskich cen przez niektóre podmioty gospodarcze, które najpierw eliminują wszelką konkurencję lokalną, a następnie uprawiają monopolistyczną politykę wysokich cen.

3.5 Jeśli chodzi o stosunki z sąsiednimi krajami trzecimi to EKES ubolewa nad brakiem jasnej wizji w komunikacie Komisji, wbrew zaleceniu sformułowanemu w opinii Hervé Coupeau. EKES podkreśla znaczenie współpracy między RNO a krajami sąsiednimi, zwłaszcza państwami AKP, w formie wspólnych projektów w zakresie współpracy z udziałem środków z EFR, EFRR, EFS, EFRROW i EFMR. W dziedzinie tej przeprowadzono wiele badań, ale zrealizowano niewiele konkretnych projektów współpracy z uwagi na brak zasad operacyjnych. Istnieje jednak wiele możliwości współpracy w dziedzinie transportu, turystyki, edukacji, zdrowia, rybołówstwa i rolnictwa, badań i rozwoju czy też ochrony środowiska. Nie ustosunkowano się także do kwestii polityki handlowej UE. Umowy o wolnym handlu lub perspektywy ich zawarcia, czy też umowy o partnerstwie gospodarczym, stanowią prawdziwe zagrożenie dla wrażliwych gospodarek niektórych RNO. Bez uwzględnienia rzeczywistych interesów RNO w polityce handlowej UE projekt strategii UE na rzecz RNO traci cały swój sens!

3.6 Należy wreszcie ubolewać nad tym, że w komunikacie poświęcono tak mało uwagi tworzeniu partnerstwa ze społeczeństwem obywatelskim RNO w celu prowadzenia z nim systematycznej konsultacji z myślą o wdrażaniu działań na rzecz spójności i rozwijaniu projektów, które pozwoliłyby wzmocnić poczucie tożsamości europejskiej ich populacji dzięki kampaniom informacyjnym, obywatelstwu europejskiemu i programom w zakresie mobilności. EKES pragnie odwołać się w tym momencie do swojej opinii w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa⁽³⁾.

4. Propozycje na przyszłość

4.1 Program POSEI (Program szczególnych opcji na rzecz regionów oddalonych i wyspiarskich)

4.1.1 Należy dokonać wnikliwej oceny sposobu wdrażania tego programu. Obok znacznych środków przeznaczonych przez POSEI na rzecz dwóch produktów wytwarzanych w RNO (cukier i banany) trzeba by wziąć pod uwagę wiele innych wyrobów lokalnych, których eksport można by wspierać (wanilia, owoce i warzywa, produkty rybołówstwa itp.).

4.1.2 Należy utrzymać, a nawet zwiększyć, pulę środków przyznaną w ramach programów rolnych POSEI, aby umożliwić rozwój produkcji przeznaczonej zarówno na eksport, jak i na rynki lokalne, gwarantując również dostawy surowców i produktów podstawowych.

⁽³⁾ Dz.U. C 44 z 15.2.2013, s. 23.

4.2 Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna

4.2.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, iż Rada nadal zapewnia szczególne traktowanie RNO, aby w jak największym stopniu mogły wykorzystać dostępne fundusze, i proponuje wielkość współfinansowania na poziomie 85 %, niezależnie od wysokości dochodów w tych regionach. Niemniej ubolewa, iż poziom współfinansowania w przypadku specjalnej alokacji mającej kompensować dodatkowe koszty wynikające z oddalenia został utrzymany na poziomie 50 %. Proponuje więc Komisji, aby zachowała niezbędną elastyczność w celu zapewnienia całkowitej skuteczności tego środka.

4.2.2 Komitet wyraża zaniepokojenie w związku z tym, iż propozycje Komisji dotyczące współpracy terytorialnej nie zawierają konkretnych rozwiązań w celu niezbędnej integracji RNO.

4.3 Programy wspierania mobilności: UE musi zapewnić obywatelom z RNO równy dostęp do tego rodzaju programów, czy to w zakresie zatrudnienia, czy też studiów. Nie można na przykład zaakceptować ewidentnej sprzeczności między chęcią umożliwienia młodym ludziom oraz nauczycielom akademickim z RNO pełnego korzystania z programów UE w zakresie mobilności, takich jak program „Erasmus dla wszystkich” a nieuwzględnieniem ich sytuacji geograficznej, czyli odmową przejęcia kosztów transportu związanych z oddaleniem tych regionów, i to zarówno w stosunku do studentów udających się z wizytą do RNO, jak i w odniesieniu do osób udających się do innego kraju UE.

4.3.1 Jeszcze innym paradoksem jest to, że program „Erasmus dla wszystkich” nie uwzględnia także państw trzecich sąsiadujących z RNO. Należy koniecznie położyć kres tym sprzecznościom. Utworzenie programu ERASMUS MUNDUS skierowanego konkretnie do RNO umożliwiłoby wymianę młodych ludzi z krajów sąsiadujących i tym samym zapewniłoby promowanie tożsamości i kultury europejskiej za pośrednictwem tych przyczółków europejskich.

4.4 Dostępność

4.4.1 EKES zgadza się z Parlamentem Europejskim, że istnieje potrzeba ustanowienia ram ad hoc ds. transportu i ICT, by RNO mogły rozwiązać problem odizolowania terytorialnego i przepaści cyfrowej.

4.5 Integracja regionalna

4.5.1 RNO powinny automatycznie kwalifikować się do współpracy transgranicznej z pominięciem kryterium granicy morskiej o długości 150 km.

4.5.2 Skuteczna integracja regionalna RNO wymaga podjęcia działań na rzecz lepszego połączenia tych regionów z sąsiadującymi krajami trzecimi i wspierania niezbędnego umiędzynarodowienia ich MŚP.

4.5.3 Unia Europejska powinna bezwzględnie przeprowadzić oceny skutków przy zawieraniu umów handlowych lub umów w sprawie połowów między UE a krajami sąsiadującymi z RNO. Powinna także na bieżąco informować władze polityczne i społeczeństwo obywatelskie RNO o stanie negocjacji i angażować je w kwestie, które ich bezpośrednio dotyczą.

4.5.4 Kregi zawodowe i prawne w RNO interesują się także kwestią bezpieczeństwa inwestycji w ich otoczeniu geograficznym. W tym kontekście EKES popiera utworzenie konferencji izb adwokackich RNO oraz wszelkie inne inicjatywy tego rodzaju, takie jak między innymi atlantyckie centrum arbitrażowe.

4.5.5 W wielu dziedzinach (transport, przetwarzanie odpadów itp.) integracja regionalna pozwoliłaby osiągnąć ekonomię skali pod warunkiem, że UE wykaże w sposób bardziej zdecydowany niż obecnie chęć przekształcenia RNO w przyczółki Europy!

4.6 Pomoc dla przedsiębiorstw

4.6.1 Art. 107 ust. 3 lit. a) (TFUE) stanowi prawdziwy postęp koncepcyjny, gdyż umożliwia Komisji wzięcie pod uwagę zróżnicowania gospodarek RNO w ramach regionalnej pomocy państwa, jak również uwzględnienie ewidentnych niedoskonałości pomocy przyznawanej przez państwo na inne cele (takie jak badania, innowacje, transport, środowisko itp.). EKES zwraca uwagę na istniejący obecnie paradoks między priorytetami strategii „Europa 2020” a słabościami ram konkurencyjnych w zakresie pomocy państwa dla badań i innowacji czy dla ochrony środowiska w RNO. Sprzeczności te należy w najbliższym czasie skorygować.

4.6.2 W czasie, gdy dokonuje się przeglądu europejskich ram pomocy państwa, RNO wyrażają obawy, czy obecne ramy zostaną zachowane. Regiony te domagają się utrzymania możliwie najbardziej uprzywilejowanego traktowania, spójności pomocy niezależnie od celu, na jaki zostaje ona przeznaczona (najwyższy wskaźnik intensywności pomocy przeznaczanej na wspieranie inwestycji w przedsiębiorstwach oraz niedegresywna i nielimitowana w czasie pomoc operacyjna w celu zrekompensowania dodatkowych kosztów związanych z największym oddaleniem, zgodnie z art. 349 TFUE). Domagają się także prostych i elastycznych procedur.

4.6.3 RNO w dużej mierze potrzebują miejsc pracy w celu wyeliminowania strukturalnego bezrobocia dotykającego wszystkie warstwy społeczeństwa. Działające na ich terenie firmy są z definicji małymi i średnimi przedsiębiorstwami, które często funkcjonują na rynkach o ograniczonym zasięgu geograficznym, co sprawia, że różnią się one w istotny sposób od ich odpowiedników na kontynencie europejskim. Ważne jest, by utrzymano możliwość udzielania pomocy wszystkim rodzajom przedsiębiorstw, podobnie jak to miało miejsce w okresie 2007–2013.

4.6.4 Wydaje się, że wskaźnik intensywności pomocy przeznaczanej na inwestycje w RNO został ustabilizowany na

poziomie okresu 2007–2013; zachowane też zostaną w przyszłości progi oraz zasada „premię dla RNO”. EKES zwraca tu uwagę na brak zniekształcającego wpływu na handel wewnątrzspółnotowy, co można wytłumaczyć między innymi bardzo małą atrakcyjnością rynków RNO w oczach inwestorów zagranicznych. W związku z tym EKES zaleca dalsze zatwierdzanie niedegresywnej i nielimitowanej w czasie pomocy operacyjnej państwa.

4.6.5 Należy priorytetowo traktować wsparcie ze środków publicznych, w tym europejskich, oraz inwestycje przedsiębiorstw z RNO w innowacje, agendę cyfrową oraz w poszukiwanie partnerstw w ich otoczeniu geograficznym.

4.6.6 Specyfiką struktury RNO jest to, że obejmuje ona prawie wyłącznie bardzo małe przedsiębiorstwa. W strategii Komisji należałoby położyć akcent na skuteczne wdrażanie programu „Small Business Act” dla Europy i stosowanie zasady „najpierw myśl na małą skalę”, zwłaszcza z myślą o procedurach i kontroli. Należy ściśle monitorować stosowanie zasad konkurencji w RNO, by chronić interesy małych i średnich przedsiębiorstw.

4.7 Energia

4.7.1 Z racji swego usytuowania geograficznego RNO znajdują się w bardzo trudnej sytuacji i muszą rozwiązać wyzwania w dziedzinie energii w inny sposób niż Europa kontynentalna. UE powinna ułatwić RNO zabezpieczenie dostaw energii w złożonym środowisku i w skomplikowanych warunkach powodujących znaczący wzrost cen i ograniczenie konkurencji.

4.7.2 Pozyskanie i eksploatacja własnych zasobów energetycznych ma fundamentalne znaczenie dla RNO, czy to w formie energii pozyskiwanej z ropy naftowej lub gazu, czy też energii niskoemisyjnej, takiej jak energia wiatrowa, termiczna, słoneczna, wodna i morska (energia pływów, fal morskich, prądów i termiczna).

4.7.3 EKES proponuje, by zachęcać do prowadzenia badań w dziedzinie energii odnawialnej w tych regionach i by za pośrednictwem instrumentów finansowych UE wspierać projekty energetyczne w RNO, z uwzględnieniem ich specyfiki.

4.8 Rolnictwo

4.8.1 Nie trzeba podkreślać podstawowego znaczenia rolnictwa w RNO. Przyczynia się ono do zatrudnienia oraz do propagowania i ochrony tradycyjnego środowiska i stylu życia. UE powinna kontynuować wysiłki na rzecz dywersyfikacji i samowystarczalności żywnościowej w RNO, by uwzględnić nie tylko cukier i banany. Należy także utrzymać istniejącą równowagę między produktami rolnymi przeznaczonymi na eksport i tymi przeznaczonymi na zaopatrzenie rynków lokalnych.

4.8.2 Procedury związane z udzielaniem pomocy ze środków europejskich faworyzują niekiedy duże struktury bądź korzystanie z pośredników. Należy skorygować te tendencje, które nie uwzględniają interesów małych, niezależnych producentów, których jest zdecydowanie najwięcej w RNO. Pomoc UE powinna także służyć poprawie funkcjonowania łańcucha żywnościowego i wspieraniu udziału rolników i ich organizacji.

4.9 Rybołówstwo

4.9.1 EKES wyraża zadowolenie w związku ze stanowiskiem Komisji polegającym na dbaniu o to, by decyzje w tej dziedzinie miały bardziej regionalny charakter i uwzględniały regionalne obszary morskie oraz brały pod uwagę lokalne zasoby, jak również utworzenie rady konsultacyjnej złożonej z RNO. Jednakże struktura organizacyjna wspomnianej rady konsultacyjnej musi koniecznie odzwierciedlać baseny morskie, do których należą poszczególne RNO, by lepiej uwzględnić ich specyficzne uwarunkowania.

4.9.2 Propozycja reformy polityki rybołówstwa nie przynosi satysfakcjonującej odpowiedzi na sytuację, w której znajdują się RNO. Chodzi tu na przykład o pomoc dla floty (budowa/nabywanie i modernizacja), zarządzanie nakładem połowowym oraz o to, jakie skutki dla RNO będą miały umowy w sprawie połowów zawierane między UE a krajami trzecimi, czy też o brak zmian w programie „POSEI rybołówstwo”, którego koncepcja powinna zostać zmieniona na wzór systemu stosowanego w ramach programu „POSEI rolnictwo”. Komitet przywołuje ponadto swoje idee przedstawione w opinii z inicjatywy własnej w sprawie rozwoju obszarów regionalnych w celu zarządzania zasobami rybnymi i kontroli połowów z 27 października 2011 r. (sprawozdawca Brendan BURNS).

4.10 Leśnictwo

4.10.1 Należy rozważyć możliwość uprawy twardego drewna tropikalnego i subtropikalnego w regionach najbardziej oddalonych i w krajach i terytoriach zamorskich. Szczególny związek tych obszarów z Europą zapewniłby im bezpośredni dostęp dzięki możliwości dostarczania przez nie certyfikowanego drewna gwarantującego zgodność z zasadami certyfikacji określonymi przez **Radę ds. Zrównoważonej Gospodarki Leśnej (FSC)**.

4.10.2 Drewno wykorzystywane w projektach odbudowy historycznej stanowi specyficzny rynek, który jest godny rozważenia, gdyż wiele oryginalnych gatunków drewna znajduje się na liście zagrożonych gatunków i z tego powodu szalenie trudno jest uzyskać je z legalnego źródła. Mahoń, ipe, viola, padouk, greenheart, ramin, apitong, czy wenge to jedynie kilka pozycji z listy gatunków drewna potrzebnych do realizacji projektów odbudowy.

4.10.3 Oprócz drewna, lasy tropikalne i subtropikalne zapewniają idealne środowiska do uprawy rzadkich roślin wykorzystywanych w medycynie i branży kosmetycznej. Drewno pochodzące z lasów tropikalnych i subtropikalnych nie stanowi sposobu na szybkie wzbogacenie się, ale oferuje tym regionom duże możliwości w długiej perspektywie, jeśli chodzi o uzyskanie korzyści na wysoce rentowych rynkach wymagających dostępu do tych rzadkich gatunków drewna i roślin.

4.11 *Badania naukowe i rozwój*

4.11.1 EKES popiera utrzymanie europejskiego programu na rzecz środowiska oraz planu działania na rzecz różnorodności biologicznej (80 % europejskiego potencjału w tej dziedzinie znajduje się w RNO). Opowiada się także za lepszym uwzględnieniem potencjału RNO w przyszłych programach przewidzianych w strategii „Europa 2020”, zwłaszcza w dziedzinie energii odnawialnej, rozwoju zrównoważonego czy też nauki o morzu.

4.11.2 Komisja Europejska nie rozwija w wystarczający sposób potencjału RNO w tej materii.

4.11.3 EKES popiera ideę utworzenia europejskich sieci klastrów poświęconych tej tematyce, które obejmowałyby także RNO.

4.12 *Wzmocnienie wymiaru społecznego związanego z rozwojem RNO*

4.12.1 EKES wyraża zadowolenie w związku ze zwróceniem przez Komisję uwagi na społeczny wymiar europejskiego modelu w ramach strategii „Europa 2020”. Troska ta nie powinna ograniczać się do deklaracji intencji lecz powinna przekładać się na konkretne zobowiązania. Żaden obywatel europejski nie może zostać wykluczony i znaleźć się na marginesie ścieżki rozwoju. Na tym polega cała istota solidarności europejskiej. EKES popiera propozycję zgłoszoną przez przewodniczącego regionu Wyspy Kanaryjskie w sprawie

wprowadzenia w życie planu ratunkowego w zakresie zwalczania masowego bezrobocia, które rośnie wyjątkowo intensywnie.

4.12.2 Oprócz konieczności wdrożenia strategicznych kierunków działania EKES zwraca uwagę na następujące kwestie:

4.12.2.1 Niezbędne potrzeby podstawowe: woda dla wszystkich (osób indywidualnych i gospodarki), zrównoważone źródła energii, uzdatnianie zużytej wody i eliminacja odpadów; są to kwestie o ogromnym znaczeniu dla tych obszarów. Pod tym względem w komunikacie nie położono wystarczającego nacisku na konieczność prawidłowego funkcjonowania usług sieciowych w RNO.

4.12.2.2 Znaczenie europejskiej strategii w zakresie turystyki, która jest kwestią pierwszorzędnej wagi dla RNO. Rozwój tego sektora musi koniecznie uwzględniać rozwój zrównoważony i poszanowanie tożsamości jako podstawowe filary, by uniknąć wpadnięcia w pułapkę akulturacji czy też zabetonowania stref nadmorskich. W tym kontekście EKES przywołuje komunikat Komisji w sprawie „niebieskiego” wzrostu oraz opracowywaną obecnie przez Komitet opinię ⁽⁴⁾.

4.12.2.3 Komisja Europejska powinna w większym stopniu uwzględniać wymiar kulturowy w swej strategii. RNO stanowią pod tym względem wyjątkowe bogactwo UE. EKES zaleca zatem znaczne wzmocnienie komponentu „Kultura” w planach działania mających na celu wdrożenie strategii „Europa 2020”.

Bruksela, 20 marca 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u „Niebieski wzrost – szanse dla zrównoważonego wzrostu w sektorach morskich”, (Zob. str. 87 niniejszego Dziennika Urzędowego).